
BIBLIOTECA NAȚIONALĂ ȘI RESPONSABILITĂȚILE STATUTARE VIZÂND BIBLIOTECILE PUBLICE TERITORIALE

Vera OSOIANU,
director adjunct, BNRM

Rezumat: *Articolul reflectă relațiile dintre Biblioteca Națională a Republicii Moldova și rețeaua bibliotecilor publice teritoriale. Autorul se referă în mod special la responsabilitățile Bibliotecii Naționale în calitate de centru biblioteconomic național, aflată în subordinea Ministerului Culturii și antrenată, respectiv, în elaborarea și promovarea politicilor statului în domeniul biblioteconomie și știința informării.*

Cuvinte-cheie: *sistem național de biblioteci, centru biblioteconomic național, biblioteci publice teritoriale, evaluarea bibliotecilor.*

Abstract: *The article reflects the relations between the National Library of the Republic of Moldova and the network of territorial public libraries. The author refers, in particular, to the National Library's task to work as the National Librarianship Center, being subordinated to the Ministry of Culture and, respectively, being involved in elaboration and promotion of the state policies in the field of library and information science.*

Keywords: *National Librarianship System, National Librarianship Center, territorial public libraries, evaluation of the libraries.*

Eficiența bibliotecilor este direct proporțională cu starea spațiilor, calitatea resurselor, nivelul de instruire a personalului, disponibilitatea tehnologiilor și a serviciilor moderne în bază de tehnologii.

Finanțarea insuficientă a bibliotecilor, după principiul „ce a rămas de la alții”, care se menține pe parcurs de decenii, și influența timpului, în special a crizelor de tot felul, a dus la acumularea unor

probleme grave în activitatea bibliotecilor publice teritoriale, fără soluționarea cărora este imposibilă dezvoltarea și afirmarea bibliotecilor ca adevărate instituții de cultură, cunoaștere și informare, adevărate centre comunitare, capabile să contribuie la prosperarea comunităților servite, la dezvoltarea multilaterală a cetățenilor și îmbunătățirea calității vieții acestora. Dacă invocăm faptul că misiunea bibliotecii este îmbunătățirea calității vieții cetățenilor din aria de servire, atunci trebuie să constatăm că biblioteca cu greu se poate achita de această misiune.

Rețeaua bibliotecilor publice teritoriale, care are o pondere aparte în sistemul național de biblioteci, este constituită, în cea mai mare parte, din biblioteci mici și subdezvoltate și în acest context crește rolul Bibliotecii Naționale ca centru biblioteconomic național, care își asumă mai multe responsabilități, având ca ținte prioritare îmbunătățirea conținuturilor și a serviciilor atât în format tradițional, cât și în format digital, dezvoltarea capacităților, asistența de specialitate, promovarea experiențelor avansate și a inovațiilor, de rând cu toate celelalte responsabilități stipulate în Legea cu privire la biblioteci (2017), Regulamentul privind asistența metodologică în cadrul sistemului național de biblioteci (2022) și Statutul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova.

Toate eforturile întreprinse de echipa Bibliotecii Naționale în ultimii ani în raport cu bibliotecile publice teritoriale au avut ca țintă consolidarea bibliotecilor ca platforme care ajută la realizarea obiectivelor primordiale ale administrațiilor publice locale pe segmentul politicilor culturale, de promovare a cunoașterii și de organizare a timpului liber al membrilor comunității.

Conform datelor statistice de la 1 decembrie 2022, sistematizate de Centrul de statistică din cadrul Bibliotecii Naționale, rețeaua bibliotecilor publice teritoriale din Republica Moldova este constituită din 1 307 biblioteci și filiale, care servesc populația republicii de 2 597,1 de persoane, repartizată în aproximativ 1 700 de localități. În raport cu anul 2020, numărul de biblioteci s-a micșorat cu 12

unități. În ultimii cinci ani, se înregistrează o scădere permanentă, de la 1 338 în anul 2017 la 1 307 în anul 2022, respectiv, în această perioadă au fost închise 31 de biblioteci. Reducerile au loc în mare parte din contul comasării bibliotecilor pentru copii cu celelalte biblioteci. De menționat faptul că în Republica Moldova se operează cu numărul de biblioteci și filiale, prin urmare numărul 1 307 include atât bibliotecile din unitățile administrative, cât și filialele lor. Această situație reprezintă un impediment în compararea situației din Republica Moldova cu situația din alte țări.

Toate bibliotecile și filialele lor funcționează sub umbrela Legii cu privire la biblioteci și sunt finanțate de administrațiile publice locale și îndrumate metodologic de Ministerul Culturii și centrele biblioteconomice de nivel național, respectiv de Biblioteca Națională a Republicii Moldova și Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”.

Conform Legii cu privire la biblioteci, autoritatea publică centrală este reprezentată de Ministerul Culturii, care coordonează și promovează politica statului în domeniu; asigură unitatea națională în activitatea bibliotecilor; coordonează și monitorizează activitatea sistemului național de biblioteci; elaborează și aprobă cadrul normativ; monitorizează procesul de implementare a legislației; ține statistica datelor; organizează și realizează atestarea personalului de specialitate, realizează evaluarea bibliotecilor etc.

În calitatea sa de instituție subordonată Ministerului Culturii, Biblioteca Națională are implicații semnificative în formarea și implementarea politicilor naționale în biblioteconomie și știința informării, precum și în asigurarea vizibilității sistemului național de biblioteci la nivel global, care se realizează prin participarea în proiectele principale promovate de organizațiile profesionale de profil, în special IFLA (Federația Internațională a Asociațiilor de Biblioteci și Bibliotecari) și CENL (Fundatia Conferința Bibliotecilor Naționale Europene). În ambele organizații, BNRM este membru cu drepturi depline. La fel, BNRM este antrenată în realizarea

sarcinilor specifice Ministerului Culturii.

Personalul de specialitate de care dispune BNRM îi permite să facă față acestor responsabilități. Conform schemei de încadrare, la data de 1 ianuarie 2022, personalul Bibliotecii Naționale era constituit din 256 de unități, dintre care: personal de conducere - 36, personal de execuție - 178, personal cu studii superioare - 176, inclusiv personal cu studii de specialitate - 70. Dintre aceștia, categoria superioară o, categoria superioară o dețin 21 de angajați, categoria I - 32, categoria II - 33.

Biblioteca Națională este bibliotecă de categorie superioară, acest statut a fost confirmat și în urma evaluării bibliotecii, care a avut loc în anul 2021.

Participarea salariaților BNRM la elaborarea și implementarea Legii cu privire la biblioteci, în procesul de elaborare a cadrului de reglementare, în componența Consiliului Biblioteconomic Național, în componența Comisiei Naționale de Evaluare a bibliotecilor, în componența Comisiei Republicane de Atestare, în structurile de vârf ale unor organizații profesionale, precum Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova și Liga Bibliotecarilor din Republica Moldova, permite fortificarea bazei pentru o comunicare mai amplă cu bibliotecarii, fondatorii bibliotecilor și decidenții de nivel diferit de responsabilitate.

Aceste pârghii sunt de o mare importanță în cunoașterea mai bună a problemelor de nivel local și oferă o perspectivă mai clară privind soluționarea acestora.

Biblioteca Națională a Republicii Moldova are, de asemenea, responsabilități speciale pentru dezvoltarea și consolidarea bibliotecilor publice teritoriale ca instituții sociale active și relevante. Legea bibliotecilor, Statutul BNRM, Regulamentul de asistență metodică în cadrul sistemului național de biblioteci conferă BNRM roluri esențiale, vizând bibliotecile publice în general și în special bibliotecile publice teritoriale.

Printre obiectivele permanente ale BNRM, de interes și pentru

bibliotecile publice teritoriale, un loc aparte ocupă modernizarea activității bibliotecilor, implicarea în dezvoltarea politicii naționale în domeniul biblioteconomie și știința informării, dezvoltarea nucleului bibliotecii digitale naționale, actualizarea și distribuirea cunoștințelor și experiențelor, dezvoltarea capacităților. În acest sens o atenție deosebită este acordată proiectelor importante ale bibliotecii: SIBIMOL, Centrul tehnic de conservare și restaurare a documentelor, Centrul de statistică, Centrul Național de Digitizare, Centrul de Formare Profesională Continuă în Biblioteconomie și Știința Informării.

Conștientizând rolul de bibliotecă a ultimei resurse, echipa BNRM oferă infrastructura instituției pentru dezvoltarea serviciilor necesare utilizatorilor finali ai bibliotecilor, consolidează bazele pentru utilizarea conținuturilor digitale și dezvoltarea de noi servicii digitale.

Aceste creșteri sunt semne bune, pentru că bibliotecile publice teritoriale sunt responsabile de promovarea cunoștințelor, educației și a activităților culturale prin oferirea resurselor informaționale, serviciilor și facilităților necesare tuturor membrilor comunității.

Spre acest deziderat a fost orientată și evaluarea bibliotecilor publice teritoriale, care a avut loc pe parcursul anului 2021, în conformitate cu Ordinul nr. 193 din 25 februarie 2021 „Cu privire la constituirea Comisiei de evaluare a bibliotecilor publice teritoriale”. Ministerul Culturii a organizat evaluarea bibliotecilor publice teritoriale, în conformitate cu Regulamentul privind evaluarea bibliotecilor publice, aprobat prin HG nr. 747 din 7 octombrie 2020. Procesul de evaluare reprezintă o noutate în sistemul biblioteconomic național și derivă din Legea cu privire la biblioteci, care, în articolul 13, stipulează că „bibliotecile se supun, în mod obligatoriu, evaluării, o dată la 5 ani”.

În urma evaluării au obținut, categoria superioară 6 biblioteci; categoria I - 22 de biblioteci; categoria a II-a - 49 de biblioteci; categoria a III-a - 321 de biblioteci; categoria a IV - 695 de biblioteci.

Atribuirea categoriilor, prin ordinul Ministerului Culturii, este un pas important în dinamizarea relațiilor bibliotecă – autoritate publică locală și un restart în activitatea bibliotecilor publice teritoriale. Pornind de aici, se face mai multă claritate în stabilirea salariilor bibliotecarilor, ceea ce reprezintă o dispută serioasă cu decidenții locali, mai ales după intrarea în vigoare a Legii nr. 270 din 23 noiembrie 2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar. Responsabilizarea și sensibilizarea factorilor de decizie de nivel local în vederea asigurării protecției sociale a bibliotecarului, respectării cadrului legislativ și normativ, care să asigure funcționarea eficientă a bibliotecilor, în special Legea cu privire la biblioteci (2017) și Legea salarizării nr. 270 din 23 noiembrie 2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar contribuie esențial la crearea imaginii pozitive a bibliotecii în comunitate.

BNRM este un avocat fidel al bibliotecilor publice, în special al bibliotecilor publice teritoriale, în acest sens sensibilizând frecvent decidenții de nivel central și local, privind problemele cu care se confruntă bibliotecarii și profesia în general. Iar problemele care erodează temelia SNB includ spațiile improprii bibliotecii moderne, condițiile precare de muncă, gradul avansat de uzură a colecțiilor, în special a resurselor pentru copii, nivelul scăzut de protecție a profesiei, imixtiunea politicului în activitatea bibliotecilor, atitudinea injustă a APL-urilor față de bibliotecă și bibliotecari etc.

De mai mulți ani, BNRM pledează pentru crearea pe lângă Ministerul Culturii a Fondului „Dezvoltarea serviciilor bibliotecare” axat pe: coordonarea unor proiecte de mare importanță pentru domeniu, construcții capitale, dezvoltarea competențelor bibliotecarilor în domeniul TIC, procurarea TIC, crearea cataloagelor electronice și retroconversia celor tradiționale, digitizarea patrimoniului documentar (cărți vechi, periodice de valoare etc.), procurarea softurilor, licențelor, programelor, susținerea și dezvoltarea site-urilor, portalurilor etc. În acest sens, facem referire la proiecte asemănătoare care există și au obținut succese reale în multe țări, cum ar

fi Statele Unite ale Americii (proiectele gestionate de Institutul de Servicii Muzeale și de Bibliotecă (IMLS), finanțat de Guvernul Federal), din Republica Cehă, Lituania, Norvegia etc.

O altă acțiune, promovată cu insistență de BNRM, care ar contribui la stimularea interesului pentru lectură este suplimentarea finanțării Programului pentru editarea cărții naționale. O orientare în acest sens ar putea fi recomandările IFLA/UNESCO la acest capitol - 250 de cărți achiziționate per 1 000 de locuitori, indicatorul național constituind în ultimii ani între 72-90 de cărți la o mie de locuitori.

Tot pe segmentul promovării lecturii ar fi și inițierea și susținerea de către stat a unui program național de promovare a lecturii, după exemplul Lituaniei sau al Poloniei, etc. Toate studiile realizate în acest context în Republica Moldova demonstrează că pe acest segment există un câmp spre valorificare enorm.

O altă problemă de interes pentru tot sistemul național de biblioteci este dezvoltarea Sistemului Integrat al Bibliotecilor Informatizate din Moldova (SIBIMOL).

Fără o susținere suplimentară din partea statului, în special în ceea ce ține de soft, nu este posibilă nici dezvoltarea Bibliotecii Naționale Digitale „Moldavica”, accesibilitatea căreia ar permite dezvoltarea serviciilor pentru utilizatorii finali ai bibliotecilor.

Misiunea bibliotecii publice teritoriale constă în îmbunătățirea calității vieții membrilor comunității din aria de servire, iar aceasta se face printr-un efort intelectual și practic de întreținere a unei biblioteci, care să corespundă necesităților utilizatorilor. Cele 1 307 biblioteci publice teritoriale pot contribui la dezvoltarea comunităților pe care le servesc, pot crește până a deveni „sufletul comunității”, pot altoi dragostea de cunoaștere, pot asigura vizibilitatea comunităților în spațiul virtual, pot servi ca platformă pentru comunicare și progres, dar nu pot face nimic din toate aceste lucruri fără investiții în spații, resurse, tehnologii și în bibliotecari.

Abia după aceste investiții, putem conta pe recompensa succesului și pe recunoștința comunității.

Referințe bibliografice:

1. LEGEA cu privire la biblioteci [online]. [citat 24.02.2022]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=120694&lang=ro
2. REGULAMENTUL privind asistența metodologică în cadrul sistemului național de biblioteci [online]. [citat 24.02.2022]. Disponibil: http://cbn.mc.gov.md/sites/default/files/document/attachments/Regulament_activitatea_metodologica_SNB_aprobat_MC.pdf
3. STATISTICA de bibliotecă 2020 [online]. [citat 24.02.2022]. Disponibil: <http://bnrm.md/index.php/profesional/statistica/statistica-de-biblioteca/1472-statistica-de-biblioteca-2020>
4. STATUTUL Instituției Publice Biblioteca Națională a Republicii Moldova [online]. [citat 20.02.2022]. Disponibil: http://www.bnrm.md/files/biblioteca/Statut_BNRM.pdf